

Grammaticaboekje NL

Om een beeld te krijgen van de inhoud:

De inhoudsopgave, een paar onderwerpen en de eerste bladzijde van de trefwoorden.

Grammaticaboekje NL van .....

Praktijk Remedial Teaching in het Gooi

Grammaticaboekje NL

Opzoekboekje voor leerlingen in klas 1 tot en met 3 in de onderbouw van het voortgezet onderwijs mavo – havo – vwo en ieder ander die zijn kennis van grammatica wil oprispen.

In dit boekje worden de basisregels van de Nederlandse grammatica aangereikt in de vorm van een naslagwerk met een heldere inhoudsopgave en uitgebreid trefwoordenregister. Het behandelt zinsontleding (redkundig ontleden) en woordsoorten benoemen (taalkundig ontleden), geeft stappenplannen en de namen van grammaticale termen in het Engels, Frans en Duits..

Dit Grammaticaboekje NL is tot stand gekomen op basis van jarenlange ervaring in het geven van remedial teaching lessen aan leerlingen in n het voortgezet onderwijs.

Jeltje Harnmeijer is als rt'er en dyslexiecoach verbonden aan een middelbare school voor mavo, havo en vwo. Zij heeft daarnaast een eigen praktijk voor remedial teaching voor leerlingen in het voortgezet onderwijs, HBO en WO op het gebied van studievaardigheden, leerstrategieën, planning en organisatie, strategieën voor begripend lezen en taalverwerving Nederlands, Frans en Engels.

Praktijk Remedial Teaching in het Gooi

jeltje@harnmeijer.nl
www.harnmeijer.nl

Grammaticaboekje NL
ISBN 978-90-822083-0-6
NUR 100

9 789082 208306 >

Voorwoord

Beste leerling,

In dit boekje vind je beknopte uitleg van de Nederlandse grammaticaregels. Ik hoop dat het je helpt bij het ontleden van zinnen en benoemen van woordsoorten. Het is bedoeld als opzoekboekje. Je kunt het gebruiken naast iedere methode Nederlands.

Als je verbeteringen of aanvullingen hebt, dan hoor ik ze graag, het liefst via e-mail op jeltje@harnmeijer.nl

Veel succes!

Jeltje Harnmeijer

juli 2014

Inhoudsopgave

Woordsoorten, taalkundig ontleden	5
1. Lidwoord (LW)	5
2. Zelfstandig naamwoord / zelfst.nw (ZNW)	6
3. Bijvoeglijk naamwoord/bijv.nw (BNW).....	7
4. Werkwoord/werkw. (WW).....	9
5. Zelfstandig werkwoord/zelfst.ww. (ZWW)	10
6. Hulpwerkwoord/hulpww. (HWW – eind klas 1	11
7. Koppelwerkwoord/koppelww. (KWW) – klas 2	12
8. Wederkerend werkwoord/wederkerend ww. (WWW).....	13
9. Gebiedende wijs.....	14
10. Bijwoord/bijw. (BW)	15
11. Voornaamwoord/vnw (VNW).....	16
12. Persoonlijk voornaamwoord/pers.vnw (PERS.VNW)	17
13. Bezittelijk voornaamwoord/bezittelijk vnw. (BEZ.VNW).....	18
14. Aanwijzend voornaamwoord/aanw.vnw (AANW.VNW).....	19
15. Vragend voornaamwoor/vragend vnw. (VR.VNW)	20
16. Betrekkelijk voornaamwoord/betrek.vnw (BETR.VNW) - klas 2	21
17. Onbepaald voornaamwoord/onbep. vnw. (ONB.VNW.) – klas 2	22
18. Wederkerend voornaamwoord (Wederkerend VNW) – klas 2	23
19. Wederkerig voornaamwoord (Wederkerig VNW) – klas 2.....	24
20. Voorzetsel (VZ).....	25
21. Voegwoord (VW)/Signaalwoord – klas 1/2	26
22. Telwoord (TELW) – klas 2	27
Namen woordsoorten: Engels, Frans en Duits	28

Zinsdelen, redekundig ontleden	29
23. Wat is een zin?	29
24. Samengestelde zin - klas 3	29
25. Wat is een zinsdeel?	30
26. Persoonsvorm (pv) (congruentie)	31
27. Gezegde	32
28. Werkwoordelijk gezegde (WWG) - klas 1	33
29. Naamwoordelijk gezegde (NWG) – klas 2 H/V	34
30. Onderwerp (OND)	36
31. Lijdend voorwerp (LV)	37
32. Meewerkend voorwerp/meewerkend vw. (MWV)	39
33. Voorzetselvoorwerp/voorzetselvw. (VZV) – klas 2	41
34. Bijwoordelijke bepaling/bijw.bep. (BWB) – klas 2	42
35. Bijvoeglijke bepaling/bijv.bep. (BVB) – klas 2	44
36. Bijstelling (BIJST.) – klas 2	45
37. Beknopte bijzin - klas 3	46
38. Samengestelde zin – klas 3	47
39. Nevengeschikte zin - klas 3	48
40. Ondergeschikte zin – klas 3	49
41. Samentrekking – klas 3	50
42. Zinnen in de bedrijvende (actieve) vorm – klas 3	51
43. Zinnen in de lijdende (passieve) vorm – klas 3:	51
Namen zinsdelen: Engels, Frans en Duits	52
Stappenplan Zinsontleding	53
Checklist Woordsoorten benoemen	54
Soorten zinnen – klas 3	55
Leestekens	56
Trefwoorden	58

Zelfstandig naamwoord:

naam van mens, dier, ding

Er kan 'de', 'het' of 'een' voor staan.

2. Zelfstandig naamwoord / zelfst.nw (ZNW)

Alles wat je om je heen ziet heeft een naam:

**huis, docent, dolfijn, man,
viooltje, Jan, Afrika, Utrecht.**

Ook dingen die je niet ziet maar bijvoorbeeld voelt, denkt of begrijpt, hebben een naam:

**idee, gedachte, verdriet,
politiek, liefde, kennis.**

Dit soort namen van dingen, mensen en dieren noemen we in de grammatica **zelfstandige naamwoorden**.

Je kunt er één van de drie lidwoorden, de, het of een (p.5), voor zetten, behalve bij eigennamen als *Jaap en Amsterdam*.

Uitzonderingen:

de Provence, de Veluwe, de Maas

en bij extra nadruk:

Het Amsterdam van Rembrandt.

De Jaap van mijn fietsclub.

LET OP: Ook **(eigen)namen** zijn zelfstandige naamwoorden
Jan, Amsterdam, China

Nederlands	Engels	Frans	Duits
<i>zelfstandig naamwoord</i>	noun	substantif	Substantiv

Persoonsvorm:

werkwoord dat bij

het onderwerp hoort.

De vorm verandert als de tijd of het getal (=enkelvoud of meervoud) verandert.

26. Persoonsvorm (pv) (congruentie)

De persoonsvorm is het werkwoord dat bij het onderwerp hoort: is het onderwerp enkelvoud, dan is de persoonsvorm dat ook, is het onderwerp meervoud, dan is de persoonsvorm dat ook.

Zijn moeder bakt een cake voor zijn verjaardag. (enkelvoud)

Zijn ouders kopen een cadeau voor zijn verjaardag. (meervoud)

Dit verschijnsel wordt **congruentie** genoemd. (Congrueren=overeenkomen, ond. en pv. komen dus overeen in getal.)

Er is maar één persoonsvorm in een enkelvoudige zin.

Weet je wat de persoonsvorm is, dan weet je meestal meteen wat het onderwerp is en andersom.

Hoe vind je de persoonsvorm?

Zoek het werkwoord

1. =het woord dat mee verandert als je de tijd verandert

Het **sneeuwt** nu, het **sneeuwde** gisteren.

2. =het woord dat mee verandert als je de persoon/het onderwerp verandert van enkelvoud in meervoud of andersom

Ik **geef**, wij **geven**, ik **kijk** goed **uit** (uitkijken).

3. =het woord dat vooraan staat in een vraagzin

eerste woord: **Vertrekken** jullie?

of, als er een vraagwoord vooraan staat,

tweede woord: Wanneer **vertrekken** jullie?

Nederlands	Engels	Frans	Duits
persoonsvorm	finite form	verbe conjugué	finiten Verbalformen

Trefwoorden

De dikgedrukte paginanummers in de trefwoordenlijst verwijzen naar de pagina waarop het onderwerp besproken wordt.

A	
Aanhalingsteken	57
AANW.VNW	zie Aanwijzend voornaamwoord
Aanwijzend voornaamwoord	16, 19 , 28, 54
Accent	57
antecedent	21
B	
Beknopte bijzin	46 , 52, 55
Beletselteken	57
BETR.VNW	zie Betrekkelijk voornaamwoord
Betrekkelijk voornaamwoord	16, 21 , 28, 29, 54
BEZ.VNW	zie Bezittelijk voornaamwoord
Bezittelijk voornaamwoord	18 , 54
BIJST.	zie Bijstelling
Bijstelling	45 , 53
Bijv.nw	zie Bijvoeglijk naamwoord
Bijvoeglijk gebruikt tegenwoordig deelwoord	8
Bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord	8
Bijvoeglijk naamwoord	7 , 8, 15, 28, 54
Bijvoeglijke bepaling	42, 44 , 45, 52, 53
Bijvoeglijke bijzin	44 , 52, 55
Bijw	zie Bijwoord
Bijwoord	15 , 25, 28, 54
Bijwoordelijke bepaling	42 , 43, 51, 52, 53
Bijwoordelijke bijzin	43 , 52
Bijzin	21, 26, 29 , 42, 46, 47, 49, 52, 55
Breukgetal	zie Telwoord
BVB	zie Bijvoeglijke bepaling
BW	zie Bijwoord
BWB	zie Bijwoordelijke bepaling
C	
Congruentie	31
D	
Dubbele punt	57
E	
Eigennaam	6
Enkelvoudige zin	31, 33 , 47, 52, 55
G	
Gebiedende wijs	14 , 36
Gedachtestreepje	57
Gezegde	9, 10, 11, 12, 15, 29, 32 , 33, 34, 36, 37, 39, 41, 42, 51, 52
H	
Haakjes	57
Hele werkwoord (infinitief)	8, 9 , 14
Hoofdletter	zie Leestekens
Hoofdtelwoord	zie Telwoord
Hoofdzin	21, 26, 29 , 46, 47, 48, 49, 52, 55
Hulpwerkwoord	9, 10, 11 , 12, 54
Hulpww	zie Hulpwerkwoord